

HULTSFREDS
KOMMUN

Planeringsstrategi för översiktsplaneringen

Antagandehandling

HULTSFRED

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
1.1.1	Syfte.....	2
1.1.2	Avgränsning.....	3
1.1.3	Organisation.....	3
1.1.4	Metod och disposition av dokumentet.....	4
2	Ändrade planeringsförutsättningar.....	6
2.1.1	Översyn av lagstiftning och styrande dokument.....	6
2.1.2	Statliga intressen.....	11
3	Översiktsplanens aktualitet.....	15
3.1.1	Sammanfattning av dokumenten.....	15
3.1.2	Uppföljning av användbarhet.....	17
3.1.3	Uppföljning av utveckling och inriktning.....	21
3.1.4	Uppföljning av fördjupad översiktsplan för Hultsfred nordost.....	26
3.1.5	Sammanfattande bedömning.....	27
4	Fortsatt arbete med översiktsplanering.....	28
4.1.1	Kommunala styrdokument.....	28
4.1.2	Fortsatt översiktsplanearbete.....	29
4.1.3	Rutin för framtagande av planeringsstrategi.....	32

Bilaga 1. Utvärdering av ställningstaganden och åtgärder

Bilaga 2. Översyn av styrdokument

1 Inledning

En översiktsplan är kommunens långsiktiga verktyg som visar viljeinriktningen för hur mark- och vattenanvändningen samt bebyggelsen ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är ett av de viktigaste styrdokumenterna i Hultsfreds kommun.

De frågor som behandlas i en översiktsplan är exempelvis vilka områden som ska bebyggas och hur de ska bebyggas, vilka områden som behöver särskilt skydd och hur de ska skyddas, vilka miljörisker det finns och hur detta ska beaktas. Till översiktsplanen kan fördjupade översiktsplaner tas fram som avser ett avgränsat geografiskt område, eller tematiska tillägg som behandlar en specifik fråga, exempelvis vindbruk. Till översiktsplanen kan även olika strategier, underlag och inriktningsdokument tas fram, exempelvis dagvattenstrategi och bostadsförsörjningsprogram.

En aktuell översiktsplan och tillhörande fördjupningar eller teman är viktiga i och med att de ska ge stöd för efterföljande planering och beslut. Det är därför av största vikt att dokumenten är förankrade i en nutid, med aktuella lagar och mål samt baseras på aktuella trender och prognoser om framtiden. Planerna måste vara aktuella för att fungera som vägledning, vid såväl kommunens egna beslut om bland annat detaljplaner och bygglov, som andra myndigheters beslut om exempelvis tillstånd enligt miljöbalken. Det är också viktigt att planerna är aktuella så att företrädare för regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, till exempel vid planering av ny infrastruktur som vägar, elledningar på stam- eller regionnätet samt vindkraft.

1.1.1 Syfte

Den 1 april 2020 ändrades 3 kap. i plan- och bygglagen (PBL). Syftet med ändringen var att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. I detta blir planeringsstrategin det centrala nya verktyget, som syftar ge en klar bild av vad som är aktuellt eller inaktuellt i den då gällande översiktsplanen. Planeringsförutsättningar, kunskapsunderlag, lagar och mycket mer kan tillkomma. Samtidigt kan kommunens fokus och målinriktning ha förändrats. Kommunen gör därigenom en samlad bedömning av planens aktualitet, samt hur det fortsatta arbetet med planeringen är tänkt att ske.

Planeringsstrategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val. Antar kommunen inte en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan senast 24 månader efter ordinarie val anses översiktsplanen vara inaktuell. Detta innebär bland annat att standardförfarande, samordnat förfarande och förenklat förfarande inte kan tillämpas vid framtagandet av detaljplaner.

Processen är intern och det finns inga krav på externa samråd. Dock ska protokollsutdrag med kommunfullmäktiges beslut skickas till Boverket, länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs. Planeringsstrategin ska tillsammans med beslutet även finnas tillgängligt för allmänheten att ta del utav (PBL 3 kap. 24 §).

Arbetet har inneburit en heltäckande prövning av aktualitet för att nå svaret på om översiktsplanen är aktuell eller inaktuell. Det kan också vara så att en översiktsplan är *delvis* inaktuell, det vill säga den kan ha upphört att vara aktuell när det gäller hur den förhåller sig till ett allmänt intresse eller så kan det ha tillkommit kunskap om en viss del av kommunens yta som gör det omöjligt att genomföra planen där.

1.1.2 Avgränsning

Arbetet med framtagande av planeringsstrategin har genomförts under 2023. För att avgränsa arbetet har dokument av översiktsplanestatus bedömts. Planprogram och motsvarande underordnade dokument har inte hanterats. Aktualiseringsarbetet har omfattat följande dokument.

- Gällande översiktsplan: Översiktsplan 2009 (KF 21/6 2010)
- Geografisk fördjupning: Hultsfred Nordost – Fördjupning av översiktsplan för del av Hultsfreds tätort (KF 30/1 2006)
- Tematiskt tillägg: Vindbruksplan, tematiskt tillägg till översiktsplan (TÖP), samrådshandling 2021. Då dokumentet aldrig färdigställts har det inte kunnat bedömas i planeringsstrategin. Kommunen har i övrigt inga gällande tillägg.

Avgränsningen har gjorts utefter Boverkets vägledning för hur en planeringsstrategi tas fram. Prövningen av aktualitet baseras därför på de obligatoriska delarna; *om planen ger vägledning om den avsedda mark- och vattenanvändningen, hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, hur planen tillgodoser värdena i riksintressen och hur gällande miljö kvalitetsnormer följs* (PBL 3 kap. 3–5 §§). Till stöd finns en mängd statligt underlag att ta del av. Därtill används kommunens material och bedömningar.

1.1.3 Organisation

Arbetet har letts och sammanställts av projektledare. Projektgruppen samt referensgruppen har bidragit med kunskap om framför allt användning av den gällande översiktsplanen samt framfört behov inför ny översiktsplan. Projektgruppen har även bistått i att utvärdera befintliga mål och ställningstaganden i den gällande översiktsplanen, d.v.s. hur den har

tillämpats. Styrgrupp för arbetet har varit kommunstyrelsens arbetsutskott (KSAU).

Projektgrupp

- Maria Bolin, samhällsplanerare (projektledare våren 2023)
- Johan Mood, planarkitekt (projektledare hösten 2023)
- Daniel Johansson, miljöstrateg
- Jens Karlsson, projektchef infrastruktur
- Helena Grybäck Svensson, VD Hultsfreds bostäder
- Frederika Svensson, näringslivsstrateg
- Arvid Lindblad, hållbarhetsstrateg

Referensgrupp

- Emelie Ahlstrand, miljöchef
- Simon Råsbacken, projektledare
- Michael Hesselgård, räddningschef
- Lars Gjørloff, utvecklingschef
- Tommy Svensson Pöder, kultur- och fritidschef
- Malin Albertsson, turism- och informationschef
- Lena Borgstrand, folkhälsosamordnare
- Frida Karlsson, planarkitekt
- David Nelson, VA-chef

1.1.4 Metod och disposition av dokumentet

Innehållet i planeringsstrategin har delats in i tre delar.

Ändrade planeringsförutsättningar

I detta avsnitt görs en kortfattad genomgång av större förändringar som påverkar översiktsplanens aktualitet av gällande lagar, mål och styrdokument internationellt, nationellt och regionalt.

Avsnittet redogör även för förändringar som skett gällande de statliga intressen som finns i kommunen och hur dessa påverkar översiktsplanens aktualitet.

Översiktsplanens aktualitet

Avsnittet redogör inledningsvis för innehållet i översiktsplan 2009 samt fördjupad översiktsplan för Hultsfred nordost från 2006. Dessa dokument följs sedan upp när det kommer till hur de används i organisationen samt huruvida mål och ställningstaganden har tillämpats sedan antagandet.

Användningen av dokumenten har följts upp genom en enkät till projekt- och referensgrupp. Syftet med denna del har varit att få en uppfattning i vilken mån dokumenten används, vilken vägledning det ger samt om och

hur vägledningen kan stärkas. Denna del redovisas under rubriken uppföljning användbarhet och tillämpning.

Inriktningen i dokumenten har följts upp genom insamling av statistik samt värderingar av genomfört arbete. Syftet med uppföljningen har varit att utvärdera om förvaltningarna arbetar utifrån de riktlinjer och rekommendationer som finns i dokumenten samt om utvecklingen i kommunen följer den inriktning som anges i dokumenten, främst gällande mark- och vattenanvändningen. Denna del redovisas under rubriken uppföljning inriktning och utveckling.

Slutligen redovisas en sammanfattande bedömning av dokumentens aktualitet.

Fortsatt arbete med översiktsplanering

I sista delen redovisas och bedöms kommunala styrdokument, viljeinriktning för fortsatt översiktsplanearbete och rutin för framtagande av planeringsstrategi framåt. Sådana dokument ligger till grund för framtagande av ny översiktsplan, och behöver därför bedömas, även om deras status eller aktualitet i praktiken inte inverkar på *översiktsplanens* aktualitet. I detta avslutande avsnitt ingår även en uppskattad tidplan för översiktsplanearbetet framåt.

1.1.5 Remiss

En planeringsstrategi har tagits fram under våren år 2023 och var utsänd för internt samråd och därefter remiss under sommaren samma år. Svarsperioden var mellan 12 juni och 11 september. Under perioden har kommentarer från ett fåtal instanser inkommit. Troligtvis har planeringsstrategin genom arbetsgrupp och internremiss redan behandlats på så sätt att få synpunkter fanns. Inkomna synpunkter redovisas och besvaras nedan. Majoriteten av dessa leder till justeringar i dokumentet inför antagandet.

Den sammanfattande bedömningen är att Hultsfreds kommuns gällande översiktsplan inte är aktuell, då flertal nya lagar, mål, strategier tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå sedan år 2009. Ingen av remissinstanserna har erinrat mot bedömningen. Bedömningen ligger till grund för begäran om uppdrag att upprätta ny översiktsplan för kommunen.

2 Ändrade planeringsförutsättningar

2.1.1 Översyn av lagstiftning och styrande dokument

I planeringsstrategin ska kommunen beskriva nya eller förändrade planeringsförutsättningar utifrån den egna samhällskontexten och visa på hur dessa påverkar ställningstagandena i översiktsplanen när det gäller hur mark- och vattenområden ska användas eller hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Sedan översiktsplanen antogs år 2010 har det skett en hel del förändringar i både omvärlden samt närområdet, vilka även påvisas i de lagar, mål och styrdokument som legat till grund vid framtagandet av översiktsplanen.

Enligt 3 kap. 5 § PBL ska översiktsplanen ange hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling. Det är kommunen som avgör vilka mål som är relevanta att ta upp i sin översiktsplanering.

Under detta avsnitt görs en kortfattad genomgång av större förändringar efter år 2009 och 2010 som påverkar översiktsplanens aktualitet av gällande lagar, mål och styrdokument internationellt, nationellt och regionalt.

Agenda 2030

Gällande översiktsplan nämner arbete kopplat till Agenda 21, som inte längre finns.

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s medlemsländer och började gälla 1 januari 2016, som en fortsättning och påbyggnad av de ej uppnådda millenniemålen. Agenda 2030 ämnar till att balansera en ekonomisk, ekologisk och social hållbar utveckling med 17 globala mål inom flera olika områden till år 2030. I regeringens proposition 2019/12:188 framgår Sveriges inriktning för arbetet med att genomföra Agenda 2030.

Barnkonventionen

Ett konkret barnperspektiv saknas i gällande översiktsplan, där barn och unga endast i avsnitt kring trafiksäkerhet och generell tillgänglighet nämns.

FN:s barnkonvention blev svensk lag 1 januari 2020. Detta förstärker barnrätten vid tillämpningen av andra lagar, exempelvis PBL. Barns intressen ingår i princip i alla de intressen som anges i 2 kap. PBL och även i en del andra bestämmelser i PBL uttrycks barns intressen.

Barnperspektivet blir utifrån detta en viktig del och ska integreras i översiktsplaneringen. Vägledning för tillämpning av lagen i fysisk planering och stadsutveckling finns genom Boverket.

EU:s dricksvattendirektiv

EU:s nya dricksvattendirektiv (2020:2184) skärper arbetet med fortsatt säkert dricksvatten. Nyheter i direktivet är att gränsvärden införs och krav på att bland annat PFAS och bisfenol A ska kontrolleras. Det ställs också krav på att göra riskbedömningar tidigare i dricksvattenkedjan. Lagstiftningen trädde i kraft i januari 2023.

Plan- och bygglagen (PBL)

Sedan kommunens översiktsplan antogs 2010 har fler förändringar gjorts i plan- och bygglagen som påverkar den översiktliga planeringen.

- Den 2 maj 2011 infördes nya PBL som stärkte översiktsplanens strategiska funktion liksom kravet på aktualitetsprövning.
- I januari 2014 infördes en ny punkt i 2 kap. 5 § PBL för att tydliggöra sambandet mellan plan- och bygglagen och lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383). Dessutom infördes krav på redovisning i översiktsplanen om hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.
- I januari 2015 infördes bestämmelser i 5 kap. 7 § PBL om att detaljplaneläggning som inte är förenlig med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande ska handläggas med ett utökat planförfarande.
- I augusti 2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Grundprincipen är att statligt och tillgängligt underlag ska vara tillräckligt för varje kommuns redogörelse.
- I april 2020 infördes flera ändringar i 3 kap. PBL med syftet att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Det infördes nya bestämmelser om när hela eller delar av översiktsplanen ska anses vara aktuell eller upphöra att gälla. Kommunen ska i princip anta en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod.
- I samma period som ovan reglerades att regeringen, *eller den myndighet som regeringen bestämmer*, har möjlighet att meddela

föreskrifter för att ta fram en digital standard för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Boverket är den myndighet som tar fram föreskrifterna, som mellan mars och augusti år 2023 är utsända på remiss. Enligt förslaget ska översiktsplaner som påbörjas efter 1 januari 2027 vara digitala. Boverket har sedan ett antal år utvecklat ÖP-modellen som är en begrepps- och lagringsstruktur. ÖP-modellen ger vägledning till i hur översiktsplanens information kan struktureras på ett enhetligt sätt.

Miljöbalken

Miljöbedömning

Sedan januari 2018 gäller ett nytt sjätte kapitel i miljöbalken. Där förtydligas lagstiftningen för hur miljöbedömningar av planer tas fram, genom en lättillgänglig struktur. Översiktsplaner antas alltid medföra en betydande miljöpåverkan, och ska kompletteras med en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Vad en sådan måste innehålla framgår i 6 kap. 11 §. Vid en eventuell aktualisering av översiktsplanen kan miljöbedömningen med fördel breddas till en bredare hållbarhetsbedömning. Kommunen tillåts då hantera fler perspektiv än de obligatoriska.

Brukningsvärd jordbruksmark

Enligt 3 kap. § 4 är brukningsvärd jordbruksmark av nationell betydelse. Det innebär att sådan mark endast får tas "i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk." Under de senaste tre åren har domar, praxis och vägledning förtydligat hur skyddet ska hanteras inom översiktsplanering. Sammanfattningsvis är marktypen i stort sett utesluten för exploatering. En översiktsplan behöver förhålla sig till dessa regler vid utpekandet av nya utvecklingsområden. Länsstyrelsen och Boverket har vägledningar för hur ämnet ska hanteras i översiktsplanen.

Strandskyddslagstiftning

Strandskydd tillkom i Sverige 1950, men en förändrad strandskyddslagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 2009. Ändringarna innebar bland annat att om ett detaljplanerat område planeras om, så återinträder strandskyddet. Därmed är pågående markanvändning inte garanterad vid ny planering. Huvudansvaret om dispens eller upphävande övergick till kommuner. Sammanfattningsvis blev skyddet stärkt och tydligare gentemot år 2009 då FÖP togs fram.

Även möjligheten för kommuner att peka ut LIS-områden (områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen) genom sina översiktsplaner tillkom. Syftet är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala

utvecklingen på landsbygden. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och upphävande av strandskyddet i detaljplaner.

Den aktuella översiktsplanen innehåller ett avsnitt för LIS. En mängd domar, praxis och vägledningar tillkommit sedan år 2009 – då det ännu inte var klarlagt hur tillämpningen var tänkt att fungera. (Det visar sig genom att ÖP 2009 pekar ut i stort sett varje strand, varav endast en handfull uppfyller de kriterier som ett LIS-område behöver uppfylla. Se avsnitt 3.1.3 nedan.)

En översyn av strandskyddslagstiftningen redovisades i december 2020. Riksdagen sa under 2022 *nej* till förslaget från regeringen om att lätta på strandskyddet i så kallade strandnära utvecklingsområden. Den initiala målbilden om ett differentierat strandskydd, där det kunde blir stärkt respektive lättat skydd i olika delar av landet förkastades därmed.

Naturvärden

Skogsstyrelsen har sedan 1990-talet inventerat och registrerat nyckelbiotoper. En nyckelbiotop är ett område i skogen som i och med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. Genom certifieringen har skogsägare förbundit sig att inte avverka nyckelbiotoper vilket gör att registreringen då innebär att de i de flesta fall inte kan avverka. Myndighetens riksomfattande inventering avbröts år 2019, och den 21 december 2021 slutade Skogsstyrelsen helt att registrera nyckelbiotoper. ÖP 2009 hänvisar till sådana underlag. Ansvar för naturvärdesinventeringar ligger hos den som planerar en åtgärd. Kommunerna har ett stort ansvar i att ta fram det underlag som krävs, vilket alltså tidigare till stor del gavs via myndigheten.

Klimatpolitiskt ramverk

Från och med 1 januari 2018 trädde det klimatpolitiska ramverket i kraft. Det innehåller en klimatlag, nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd.

Miljömålen

Sedan miljömålen beslutades av riksdagen 1999 har Sveriges miljömål definierat vilken miljö den svenska politiken ska styra mot. Generationsmålet, de 16 miljömålen och etappmålet bildar tillsammans miljömålssystemet. Hittills har miljömålen följts upp mot årtalet 2020, ett år som nu passerat. Nästa hållpunkt för Sveriges miljömål blir år 2030 eftersom de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 tar sikte på samma år. Vad de senaste årliga uppföljningarna visat är att Sverige har långt kvar till att nå de flesta av målen och för flera av dem går utvecklingen åt fel håll. Under de närmaste tio åren behöver alla öka takten i arbetet för att nå miljömålen och genomföra den brådskande samhällsomställningen som behöver göras.

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV)

LAV reglerar kommunens ansvar för att inrätta ett verksamhetsområde för vatten och avlopp. Vid årsskiftet 2022/2023 infördes förändringar i vattentjänstlagen, som lagen även kallas, som bland annat innebär att kommuner måste ta fram en vattentjänstplan. De ska även bedöma vilka åtgärder som krävs för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Lag om kommunens bostadsförsörjningsansvar

I januari 2014 trädde omfattande ändringar av lagen i kraft. Bland anges att de riktlinjer som kommunerna ska ta fram för bostadsförsörjningen ska vara vägledande vid tillämpningen av kravet i 3 kap. PBL om att kommunen i översiktsplanen ska redovisa hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. I oktober 2022 trädde återigen nya ändringar av lagen i kraft. Dessa innebär bland annat att kommunen ska analysera vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Varje kommun ska ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen, som ska antas av kommunfullmäktige minst en gång varje mandatperiod. Vanligt är att det finns ett separat bostadsförsörjningsprogram eller en riktlinje. Därmed behöver inte den process som sen översiktsplan har, tillämpas om programmet förändras.

Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030

Sedan översiktsplanen antogs har en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) arbetats fram. Strategin består av fyra prioriterade utvecklingsområden, varav det tredje – hållbar samhällsplanering – främst kopplar an till den fysiska planeringen. Under 2022 var strategin på revidering och den nya, bearbetade versionen antogs under våren 2023. De fyra prioriterade utvecklingsområdena kvarstår, och målen under det tredje utvecklingsområdet kretsar kring att länet till 2030 är en fossilbränslefri region, att samhällsplaneringen är klimatanpassad och robust samt att alla har tillgång till väl utvecklad fysisk och digital infrastruktur.

Klimatanalyser – Framtidsklimat i Kalmar län

SMHI har under 2015 tagit fram en regional klimatanalys för Kalmar län. Rapporten beskriver dagens och framtidens klimat i Kalmar län baserat på observationer och beräkningar utifrån två olika antaganden om atmosfärens innehåll av växthusgaser. Data från internationell klimatforskning har bearbetats för att möjliggöra analyser på lokal skala, inklusive hydrologisk modellering. Resultaten beskrivs i form av olika klimatindex, dvs. medelvärden, säsongsvariationer och mer extrema förhållanden, baserade på statistiska bearbetningar av data.

Övrigt

Andra relevanta mål, ramverk och styrdokument för översiktsplaneringen listas nedan. För en komplett förteckning över planeringsunderlag hänvisar Länsstyrelsen till Planeringskatalogen.se. Planeringskatalogen är länsstyrelsernas tjänst som förmedlar länsstyrelsernas och de statliga myndigheternas planeringsunderlag på samma ställe.

- EU:s den gröna given
- Ramdirektivet för vatten
- Målet för friluftslivspolitik
- Övergripande folkhälsomål
- Mål för funktionshinderpolitiken
- Nationellt mål för jämställdhetspolitiken
- Strategi för att minska och motverka segregation
- Nationella målet för samhällsplanering
- Nationella målet för kulturpolitiken
- Politik för gestaltad livsmiljö
- Målet för näringspolitiken
- Målet för landsbygd, livsmedel och areella näringar
- Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige
- Transportpolitikens övergripande nationella mål
- Nationell säkerhetsstrategi
- Målet för digitaliseringspolitiken
- Målet för energipolitiken
- Övergripande mål för den regionala utvecklingspolitiken
- Regional transportplan
- Regional cykelstrategi
- Kollektivtrafikstrategi för Kalmar län 2050
- Klimat- och energistrategi Kalmar län
- Regional handlingsplan för klimatanpassning
- Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län
- Regional bredbandstrategi för Kalmar län
- Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2029

2.1.2 Statliga intressen

Enligt 3 kap. 4 § plan- och bygglagen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken alltid redovisas i översiktsplanen. I översiktsplanen ska det även framgå hur kommunen avser att aktuella riksintressen ska tillgodoses.

Enligt 3 kap. 26 § PBL ska Länsstyrelsen i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska Länsstyrelsen

ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om Länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Inför kommunens arbete med att ta fram en planeringsstrategi har dock Länsstyrelsen inte ställt samman ett sådant underlag utan hänvisat till planeringskatalogen. Planeringskatalogen är länsstyrelsernas tjänst som förmedlar de statliga myndigheternas planeringsunderlag på ett ställe. I brist på kommunspecifik vägledning från länsstyrelsen har uppgifterna i detta avsnitt hämtats därifrån utefter bästa förmåga.

Riksintressen 3 kap. miljöbalken

Naturvård

I kommunen finns 10 utpekade områden för riksintresse inom naturvård (Silveråns dalgång, Viråns vattensystem, Emåns vattensystem, Virserumsåsen, Ramsebo-Åsen, Stormossen, Stränder vid Hulingen, Stubbhult, Skinnskälla-Högeruda och Odensås). Inga förändringar har skett kring riksintresseanspråket sedan översiktsplanen antogs.

Kulturmiljövård

Flera förändringar har skett gällande riksintresseanspråket för kulturmiljövård sedan översiktsplanen antogs.

De områden som kvarstår oförändrade är Mossebo öster om Mörlunda samt Hagelsrum norr om Målilla. Mellan dessa orter och vidare norr-och söderut finns det stora sammanhängande området för Emådalen. Haddetorp-Rosenvik, Kantebo samt Dalsebo-Krokarp togs bort som riksintressen under 2015.

För resterande fem riksintresseområden som fanns när översiktsplanen antogs har områdena förändrats och de ingår numera i de tre områdena Emådalen (Tveta-Mörlunda, Klövdala och Årena), Järeda Höglandsbyar (Högeruda-Ryd) samt Venadalen (Visböle-Vena). Detta ger förändrade planeringsförutsättningar för kommunens geografiska område och bedöms påverka översiktsplanens aktualitet.

Under 2020–2025 pågår nationellt en översyn av riksintressen för kulturmiljövården. Syftet är att få uppdaterade riksintresseområden och att förtydliga varför dessa är riksintressanta. Det ska ge bättre förutsättningar för att områdenas värden ska kunna tas till vara. Det saknas i många fall en analys av om värden som tidigare pekades ut fortfarande är aktuella. Arbetet tros leda till att områden eller objekt både tillkommer och tas bort.

Friluftsliv

Hamarsjöområdet kvarstår som riksintresse för friluftsliv, även om dess kriterier sågs över och reviderades under 2017. Inga förändringar har skett

kring riksintresseanspråket sedan översiktsplanen antogs som påverkar översiktsplanens aktualitet.

Kommunikationer

Under 2020–2022 genomförde Trafikverket en översyn av riksintressen för kommunikationer. Till beslutet hör att riksväg 34 och 47 kvarstår som riksintressen.

För järnvägen har en del förändringar skett som påverkar kommunen. I tidigare översiktsplan var länsjärnvägen mellan Oskarshamn-Nässjö (via Hultsfred) utpekad som riksintresse. Denna sträcka har delats upp i två delar, där Hultsfred-Nässjö kvarstår som riksintresse i ursprungsform. Den andra delen (Hultsfred-Oskarshamn) ingår numera i Stångådalsbanan, och även denna del kvarstår som riksintresse.

Stångådalsbanan sträcker sig även mellan Hultsfred-Linköping och för denna del (som tidigare även var riksintresse, även om den inte var utpekad som det när översiktsplanen antogs), har riksintresseanspråket plockats bort under Trafikverkets översyn 2022.

För Växjö flygplats finns ett så kallad MSA-yta som täcker en yta med en radie på 55 kilometer med utgångspunkt i flygplatsens landningshjälpmedel utpekad som riksintresse. Detta har tillkommit sedan översiktsplanen antogs.

Totalt sett ger förändringarna i riksintresseanspråket ändrade planeringsförutsättningar för kommunens geografiska område och bedöms påverka översiktsplanens aktualitet.

Energiproduktion

År 2013 reviderade Energimyndigheten sina riksintresseområden från 2008. I det nya beslutet pekades inga områden ut inom Hultsfreds kommun. I samband med beslutet upphörde även tidigare 6 riksintresseområden för energiproduktion från 2008 att gälla. Därmed finns sedan 2013 inte längre några områden i kommunen att betrakta som riksintresse för vindbruk. Detta ger förändrade planeringsförutsättningar för kommunens geografiska område och bedöms påverka översiktsplanens aktualitet. Kommunen arbetar med att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för vindbruk, som i antagen form ger uppdaterade riktlinjer och ställningstaganden för vindbruk i kommunen.

Riksintressen 4 kap. miljöbalken

Natura 2000

Inom kommunen finns nio utpekade riksintresseområden för natura 2000 enligt Habitatdirektivet (Sällevadsån (östra), Emåns vattensystem, Viråns

vattensystem, Högeruda-Skinnskälla, Kraskögle, Ryngen, Björnnäset, Stensryd samt Grön udde) samt tre enligt Fågeldirektivet (Ryngen, Björnnäset och Hulingen). Inga förändringar har skett kring riksintresseanspråket sedan översiktsplanen antogs.

Skyddade vattendrag

I kommunen finns ett riksintresse för skyddade vattendrag (Emån), som funnits sedan 1987. Däremot redovisas inte ställningstaganden för riksintresset i översiktsplanen, vilket behöver ses över vid eventuell revidering. Intresset sträcker sig från Jönköpings kommun i väster till Oskarshamn i öster. Skyddet innebär att "Vattenkraft samt vattenreglering eller vattenledning för kraftändamål får inte utföras i Emån med tillhörande käll- och biflöden", och innebär mycket sällan konfliktpunkt till översiktsplanering.

3 Översiktsplanens aktualitet

3.1.1 Sammanfattning av dokumenten

Översiktsplan 2009

Utformning och innehåll

Dokumentet har en tidstypisk uppbyggnad, där den absoluta majoriteten av materialet är nulägesbeskrivningar av kommunens egenskaper. Vilka riksintressen, natur- och kulturmiljöer eller och riskområden som finns och hur de avses beaktas. Kommunens mål, visioner och styrdokument anges i relation till kommunens förutsättningar och fysiska egenskaper. Förslagsdelen omfattar 20 av de nära 150 sidor långa dokumentet.

Översiktsplanen har en tydligt formulerad bild av utvecklingen. Allt baseras på kommunens vision. Därefter finns mål, och strategi för att uppnå respektive mål. Denna hierarki bör användas i ny översiktsplan, och baseras på kommunens aktuella vision och värdegrund¹.

Befolkning

I ÖP 2009 användes underlag från år 2006, och befolkningen var då 14 306 i kommunen, varav 5366 var bosatta i Hultsfreds tätort. Befolkningen var vid årsskiftet 2022/2023 14 064, varav 5623 bodde i tätorten. Medelåldern för de bosatta är densamma som år 2009 (45,5 år). Förvärvsfrekvensen har ökat från 72 till 76 procent från år 2009 till nuläget. Sett till arbetslösheten har andelen gått från 11 till drygt 8 procent av befolkningen. Parallellt har andel nyföretagande gått från 7,3 till att nå 11,4 procent år 2021. Nära samma som rikssnittet. Andelen högutbildade har ökat från 9 till 13 procent under samma period. Rikssnittet av andel högutbildade är drygt 30 procent².

Sammanfattningsvis har de demografiska förutsättningarna inte förändrats märkbart, men mycket pekar åt att situationen är stabiliserad (efter att ha sväng en hel del mellan år 2009–2023) med en trend åt ökad befolkningens mängd och minskad andel arbetslösa. Delvis baserat på att antalet etableringar och arbetsplatser tillkommer. På sikt kan detta ge utslag i behov om ökat bostadsbyggande. Det är viktigt att kommunen har en planeringsberedskap, och kännedom om befintliga byggrätter eller nya områden som kan bli aktuella för detaljplanering. Både för bostäder och verksamheter. En översiktsplan är ett första steg. Här är även

---

¹ [Det här utmärker Hultsfreds kommun | Hultsfreds kommun](#)

² [Hultsfred - Ekonomifakta](#)

bostadsförsörjningsplan eller riktlinjer för bostadsförsörjning ett lagkrav att arbeta utefter som utgör ett fördjupat verktyg för att tillgodose bostadsändamål.

År 2009 beskrevs kommunens befolkning utgöras av en stor andel äldre. Trenden har hållit i sig och tros öka ytterligare i framtiden. Prognosen för Hultsfreds befolkning år 2040 är därför 12 800 personer, på grund av att det dör fler än som föds samt att inflyttningstalet är lågt i kombination med att personer ses lämna kommunen efter gymnasietiden eller motsvarande. Kalmar, Växjö och Jönköping är några av de orter som attraherar vid utflytt. Även invandring och återvandring är starkt bidragande faktorer.

Teman och faktaunderlag

Stora opåverkade, tysta och sammanhängande områden definieras som *minimalt påverkade av storskalig och bullrande infrastruktur*. Områdestypen kom som begrepp genom länsstyrelserna under början av 2000-talet. I likhet med LIS-områden har underlag tillkommit under åren kring hur områdena ska hanteras och syfta till. Nu finns bland annat läns specifika vägledning och nationella karteringar.

Även begreppet Grön infrastruktur³ har tillkommit under perioden, och är ett nära obligatoriskt tema att hantera i såväl översiktlig som detaljplanering. Denna typ av underlag ger ökad kunskap om hur kommunen har förändrats, och vad som särskilt behöver beaktas i planeringen. Därigenom finns ett mer pålitligt underlag i redovisning och ställningstaganden kring hur områden används eller bör användas i framtiden.

Fördjupad översiktsplan, Hultsfred Nordost 2006

Fördjupning av översiktsplan (FÖP) för del av Hultsfreds tätort, Hultsfred Nordost, togs fram år 2006 och behandlar området kring norra delen av sjön Hulingen. Fokus är samhällsutveckling i samspel med naturhänsyn. Syftet var delvis att peka ut områden för bostadsbyggnader, varav vissa delar senare detaljplanerades och bebyggdes. Översiktsplanen pekar även ut områden som bedöms blivit förbisedda i planering, men som är av stor vikt för kommunen, som social nod eller kulturmiljö. Till stöd för utpekanden finns utförlig historik och information. I dessa delar är fördjupningen tydlig, i kontrast till den kommunövergripande översiktsplanen, som ger en mer översiktlig bild. Förslagsdelarna för respektive område kommer tätt efter information, vilket ger dokumentet en tydlighet och enkelhet i sin uppbyggnad.

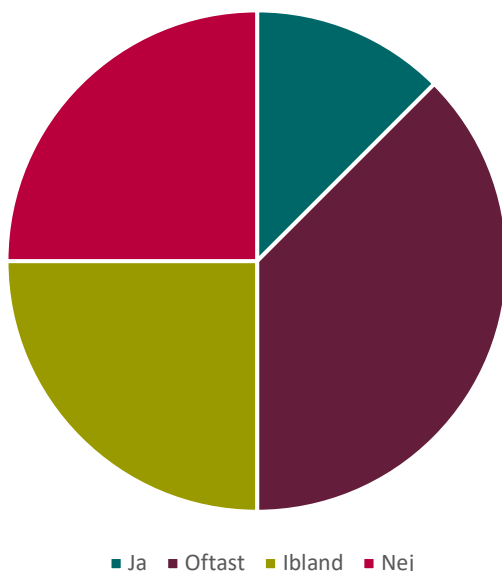
³ [Kartor och underlag för planeringsarbete för grön infrastruktur | Länsstyrelsen Kalmar \(lansstyrelsen.se\)](#)

Det bör noteras att dokumentet troligtvis är unikt inom svensk stadsplanering. Att en kommun tagit fram en översiktsplan för att reglera förhållningssätt och markanvändning för ett evenemang har hittills aldrig setts. Vanligtvis finns i stället lokala föreskrifter eller motsvarande reglering för allmän plats.

3.1.2 Uppföljning av användbarhet

I syfte att få ett bredare kunskapsunderlag om hur översiktsplan 2009 upplevs idag, både utifrån innehåll och användbarhet, har en enkät med 7 frågor skickats ut till tjänstepersoner i kommunkoncernen. De inkomna svaren har varit en del i underlaget för kartläggning och bedömning av översiktsplanens status. Nedan anges de sammanställda svaren och i slutet av avsnittet görs en sammanfattande reflektion.

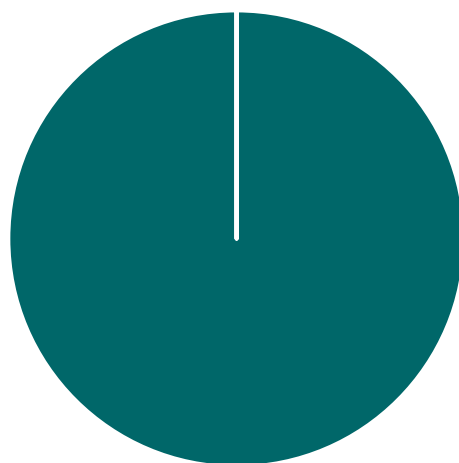
Ger översiktsplan 2009 dig vägledning i det kommunala arbetet?

- Aktuella områden för utveckling eller bevarande framgår. Långsiktig planering som behöver beaktas i det vardagliga arbetet är viktig att ha kännedom om.
- Den börjar bli gammal.
- Vissa frågor är inaktuella men majoriteten är aktuella. Dock har politiken kanske detaljerade avvikelser från fall till fall när ett projekt ska genomföras t.ex.
- Tittar inte i den så mycket som jag kanske borde vad gäller turismens utveckling.
- Är många delar som är föråldrade, men bra när ÖP:ens kartlager kom in i Geosecma

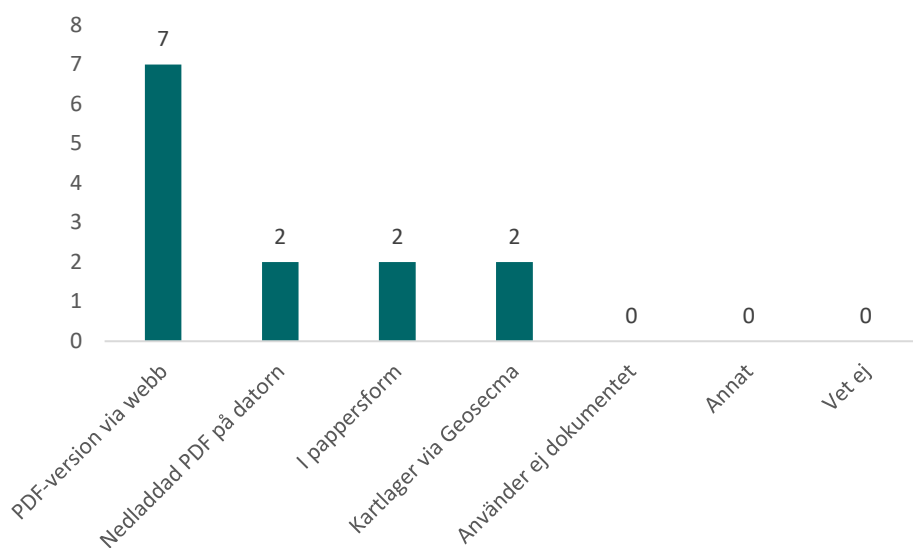
- När nya trafikåtgärder planeras så kollar jag i ÖP för att allt ska stämma med den.

Upplever du att översiktsplan 2009 finns tillgänglig?

■ Ja ■ Nej ■ Vet ej

När du vill läsa översiktsplan 2009, vilken väg använder du idag?

Hade du velat kunna använda/ha tillgång till översiktsplanen på något annat sätt än idag?

- En helt interaktiv version är såklart önskvärt. Klicka i ett område, få fram vilken information som finns sedan tidigare, risker att beakta eller skisser och tankar för platsen.
- GIS-verktyg i stället

- Ja, mer i det årliga arbetet kopplat till styrmodell och verksamhetsplanering.
- Ja, med sökfunktion(text) i en Storymap samt i kartlager i Geosecma.
- Tycker det är rörigt att titta på det i storymap.
- Som GIS-skikt med information om vilka ställningstaganden som finns för de respektive områdena.

Vad tycker du är bra med översiktsplan 2009?

- Lätt att läsa och överskådlig, för att vara ett så "tungt" dokument som den är.
- Mycket information.
- Ger bra vägledning om utvecklingen framåt.
- Att det på ett övergripande sätt beskriver vad som kommunen står för och vill uppnå
- Tycker rutorna med ställningstaganden verkar vara tydliga och lättillgängliga

Vad tycker du saknas med översiktsplan 2009?

- Den hade kunnat vara tydligare i en prioritering, sett i vilken takt och ände som utvecklingen tar fart och sprids. Inifrån och ut - eller utifrån med industrier och verksamheter ("lågt hängande frukt") som antas generera bostadsbehov mer centralt? Strategi helt enkelt.
- Ser fram mot att den blir up to date!
- Skulle gärna se att besöksnäring och ställningstagande kring det fanns med i kommande översiktsplan.
- Strategier för hållbarhet och klimatneutral kommun.
- Fler möjliga industriområden. Mer strandnära boenden.
- Mer uppdaterad information som i bilagor som uppdateras med tiden

Utöver det som är obligatoriskt eller standardinnehåll i en översiktsplan, finns det något du skulle vilja ha med som skulle kunna underlätta i ditt arbete?

- Kopplingen till teknisk utveckling och digitalisering - Smart Cities.
- Energiplanering och beräkning via data och LCA av klimatpåverkan vid genomförande av plan.
- Att förtydliga var det är riktigt stora naturvärden och var det inte är det.
- Hellre kort och koncist än stora visioner. Tydliga ställningstaganden att luta sig på i senare skeden.

Sammanfattande reflektion av användbarhet

Översiktsplanen bedöms i varierande grad vara användbar och ge vägledning för den kommunala verksamheten. Det är flera som antyder att stora delar av dokumentet är inaktuellt och behöver uppdateras och ses över. Dokumentet bedöms dock vara tillgängligt i organisationen och de flesta använder sig idag av PDF-versionen som eftersöks via webben. Däremot ser flera ett behov av andra sätt att ta del av översiktsplanen och att dess funktion integreras i andra verktyg som används dagligen.

Innehållsmässigt efterfrågar organisationen mer vägledning och strategier kring hållbar utveckling, uppdaterade förhållanden för naturvärden och andra hänsynstaganden samt nya områden för mark för byggnation.

En digital översiktsplan skulle kunna åtgärda flera av de brister som framkommer gällande användningen av översiktsplanen. Vad gäller tillämpning bör samtliga förvaltningar inom kommunen samt kommunala bolag vara delaktiga i processen av att ta fram en ny översiktsplan, vilket också innebär att översiktsplanen kan bli ett verktyg som kan tillämpas och vara användbart av fler.

Numera är det vanligt att låta förslagsdelen komma först i översiktsplanen. Den tillåts ta ett stort utrymme, i stöd av de mål och visioner som översiktsplanen baseras på. Nulägesbeskrivningar och planeringsförutsättningar läggs sist i dokumentet, för att redovisa vad som legat till grund för målsättning och förslag. Vanligt är även att en ny översiktsplan är digital och interaktiv, alltså att karta och text redovisas genom en kartmodul, där läsaren själv kan välja vad som ska visas i kartbilden, områden, teman eller avsnitt. En interaktiv översiktsplan underlättar efterkommande granskning och tillämpning. Det bedöms öka användningsgraden ytterligare. Ett modernt upplägg innebär också att hänvisa till underlag och *vara* detta finns tillgängligt, snarare än att lasta dokumentet med nulägesbeskrivningar och historik. Boverket ger vägledning för arbetet, och menar att detta resulterar i att dokumenten ofta blir tunnare, samt tydligare gentemot kravet i PBL 3 kap. 3–5 §, angående vad som är obligatoriskt att redovisa.

Det är viktigt att översiktsplanen inte tyngs av onödiga uppgifter och det är lämpligt att begränsa redovisningen av olika planeringsunderlag. I stället kan det vara en fördel att utelämna detaljerna om berörda förhållanden och hänvisa till var uppgifterna finns.

Översiktsplanen redovisar minst en karta i varje kapitel, ofta fler. Genom sin utformning har materialet en låg upplösning och är därför svåra att återanvända eller läsa. I nutid används andra format, inte minst när digital ÖP tas fram, vilket ger en avsevärt högre användbarhet. En fysisk karta

riskerar även att stanna kvar i redovisning av förutsättningarna från tiden den togs fram, till skillnad mot en digital som kontinuerligt ajourhålls.

3.1.3 Uppföljning av utveckling och inriktning

Som underlag för beslut om planeringsstrategin bör kommunen även bilda sig en uppfattning om hur översiktsplanens visioner, mål och ställningstaganden har bidragit till kommunens utveckling och i vilken omfattning dessa har tillämpats.

Uppföljning visioner, mål och strategier

Flertalet av visionerna och målen i översiktsplanen 2009 bedöms genomföras löpande eller vara pågående/planerade. Avsnittet med visioner, mål och strategier för den översiktliga planeringen anses vara tydligt utformat och lätt att utläsa, vad som däremot saknas är en tydligare koppling/processbeskrivning hur dessa inriktningar genomsyrar resterande ställningstaganden i översiktsplanen samt hur de följs upp i och med avsaknad av nyckeltal/mätbarhet i flera av fallen. Mellan vissa av strategierna finns inneboende målkonflikter, där prioriteringar hade behövts tydliggöras.

Kapitlet är alltså ett fortsatt bra stöd i översiktsplanearbetet, men strategierna behöver ses över och anpassas efter dagens förhållande och framtida förutsättningar. Exempelvis behöver det uppdateras utefter tillkomna internationella styrande mål, som Agenda 2030, men även andra styrdokument på lokal, regional och nationell nivå. Utöver detta behöver kapitlet kompletteras med en utvecklingsstrategisk karta som visar på funktionella samband för det geografiska närområdet och prioriterade utvecklingsstråk/funktioner.

Genom Boverkets råd för framtagande av översiktsplan finns moment och innehåll som saknas i ÖP 2009. Exempelvis en strukturbild, som väver samman och illustrerar både mål och strategi, samt önskad utvecklingsbild.

Uppföljning bostäder

I översiktsplanen finns totalt 29 ställningstaganden gällande bebyggelseutveckling. 18 av dessa gäller för områden där bostäder föreslås utvecklas. Av dessa 18 är det enbart ett område som bedöms vara genomfört (förtätning av bostäder i Målilla) samt två som utreds just nu (förtätning i Järnforsen samt ett nytt bostadsområde på Södra Evahagen i Virserum). Detta medför att 15 av de utpekade områdena för bostadsutveckling bedöms vara ej påbörjade eller genomförda.

Detta innebär att översiktsplanen inte i så stor utsträckning har väglett arbetet när det kommer till att utveckla mark för bostäder. Bedömningen klargör dock inte var det har lett till att annan mark tagits i anspråk för

ändamålet och varför denna inte varit utpekad i översiktsplanen. Bedömningen visar också att det finns många områden avsedda för bostäder kvar att utveckla enligt nuvarande översiktsplan, men fördjupade bedömningar kring respektive område krävs för att klargöra dess lämplighet.

En statusbedömning har gjorts för ställningstaganden och utpekanden i den gällande översiktsplanen för temat. Denna finns återgiven i bilaga 1.

Uppföljning LIS-områden

Sedan översiktsplanen antogs har nybyggnation skett i anslutning till 10 sjöar som ligger inom kommunens 73 utpekade LIS-områden. Analysen är översiktligt genomförd genom att studera kartmaterial. Nybyggnation har tillkommit runt Virserumssjön (7), Hjortensjön (3), Flaten (2), Gösjön (1), Vämmersjön (5), Älgsjön (3), Nerbjärken (14), Oppbjärken (6), Hulingen (9) samt Gnötteln (8). Totalt har 58 nybyggnationer tillkommit under planperioden.

Områdena är lokaliserade vid eller öster om centralorten (Hulingen, Gnötteln, Oppbjärken och Nerbjärken), i syd/sydvästra kommundelen (Älgsjön, Gösjön och Vämmersjön) samt i sydvästra kommundelen nära tätorten Virserum (Virserumssjön, Hjortensjön samt Flaten). För övriga 60-talet utpekade LIS-områden har ingen nämnvärd utveckling skett.

Majoritet av de i översiktsplanen utpekade LIS-områdena saknar dock förutsättningar för att bebyggas enligt dagens lagstiftning för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Områdena finns utpekade i översiktsplanen, men skälet kan inte hävdas vid prövning av lov, dispensansökan eller strandskyddsupphävande genom detaljplan, då områdena inte uppfyller kraven för LIS. Uppdaterade riktlinjer och motiv till LIS-områdena behöver tas fram i samband med framtagande av ny översiktsplan, som följer gällande lagstiftning.

Uppföljning av kommunikationer

För avsnittet gällande kommunikationer i översiktsplan 2009 finns 52 ställningstaganden/åtgärder utpekade. Sex av dessa gäller för regionala kommunikationer, sju för kommunen i sin helhet och resterande gäller för olika områden/orter inom kommunen. 14 av ställningstagandena bedöms inte längre vara aktuella (exempelvis åtgärder på riksväg 23, ny vägsträckning för länsväg i Virserum samt förbifart öster om tätorten, utvecklad godstrafik på järnvägen i Järnforsen samt att utveckla flygplatsens verksamheter, då denna är privatiserad). Ytterligare åtta ställningstaganden/åtgärder bedöms ej vara påbörjade eller genomförda (exempelvis ny vägsträckning för länsväg 129 mellan Hultsfred-Silverdalen, uppställningsplats för lastbilar i norra delen av centralorten, cykelväg mellan Järnforsen och Målilla samt att utveckla järnvägen mellan Nässjö

och Hultsfred). Övriga 30 ställningstaganden bedöms vara pågående, planerade, genomförda eller genomföras löpande.

Detta tyder på att majoriteten av ställningstagandena/åtgärderna kopplade till kommunikationer har varit relevanta under planperioden samt tagits vidare i planeringsprocesserna. Att majoriteten av åtgärderna redan är genomförda innebär också att få finns kvar att utveckla, vilket innebär att översiktsplanen inte längre anses vägledande i arbetet med att planera för förbättrade kommunikationer i kommunen. Innehållsmässigt behöver ställningstagandena ses över för att anpassas efter rådande förhållanden, framtida scenarier och med ett än mer hållbart resande i fokus.

En statusbedömning har gjorts för ställningstaganden och utpekanden i den gällande översiktsplanen för temat. Denna finns återgiven i bilaga 1.

Uppföljning av naturmiljöer, kulturmiljöer och friluftsliv

Flera äldre naturreservat har justerats kring år 2012. Det kan handla både om utbredning, och avgränsning utefter mer detaljerade kartor, eller justering av föreskrifterna. År 2013 bildades naturreservatet Knästorp nordost om Målilla. Härutöver finns värdefull natur i kommunens alla delar. Naturvärdesinventeringar, biotopkarteringar och motsvarande tillkommer kontinuerligt. Det finns även skyddsformer som naturvårdsavtal eller frivilliga avsättningar av natur som tillkommer.

Översiktsplanen anger endast ställningstagande för redan skyddade områden, exempelvis hur exploatering och byggnation ska förhålla sig inom visst område. I detta avseende behöver ställningstagande aktualiseras till att även ta ställning till de känt värdefulla områden som *saknar* skydd eller annan reglering.

Mycket av det underlag och områdestyper som listas i ÖP 2009 under *Områden av allmänt intresse för naturvården* är aktuellt. Flera andra delar är i behov av aktualisering. Avsnittet om *Tätortsnära natur* hanterar endast reservat. Det finns en mängd värdefulla områden i närhet till tätort som behöver hanteras i en översiktsplan. Det kan vara områden som mötesplats, områden för idrott och rekreation, strövområden eller biologiskt värdefulla miljöer i behov av ställningstaganden, som stärkt skydd. Vanligt är att en kommun genom en sociotopkartering redovisar de områden som är av värde för föreningar, spontanidrott och friluftsliv. Särskilt de områdena som inte är utpekade genom annan reglering.

I ÖP 2009 omnämns den nationella ängs- och hagmarksinventeringen som ett viktigt underlag. Det har härefter tillkommit nationella databas (TUV) för jordbruksmark, för att ge en heltäckande bild av dess bevarandevärde och skydd.

Avsnittet är viktigt inom flera handläggningsområden. Genom att kartera vad vi vet framgår också de områden där underlag och kunskap saknas. Avsnittet kan vägleda vid bygglov, handläggning av strandskyddsärenden och detaljplanering. Genom att kartera områden med natur-, kultur och friluftsvärden blir synligt vilka delar som behöver beaktas i generell utveckling av kommunen.

Uppföljning av service, verksamheter och handel

Det finns 34 ställningstaganden och åtgärder för området näringsliv, service, verksamheter och handel i översiktsplanen. De flesta finns utpekade för specifika områden/tätorter i kommunen, medan två är regionalt inriktade och sex gäller för hela kommunen. Övergripande ställningstaganden, exempelvis gällande att arbeta för bibehållen basservice på landsbygd och i mindre tätorter, utveckla samarbetet med organisationer för att stärka boende på landsbygd eller utveckla handelsetableringar i kommunen, bedöms genomföras löpande. Däremot när det kommer till specifikt utpekade område för utveckling av verksamhetsmark fastställer bedömningen att de flesta åtgärderna inte är påbörjade eller genomförda. Av 26 åtgärder är det enbart fyra som är pågående, planerade eller genomförda, vilka är nytt verksamhetsområde på Norra Slätten och Västra Kvillerum i Hultsfred, längs med nya förbifarten i Målilla samt att satsa på ett mer attraktivt centrum istället för externa handelsetableringar.

Detta innebär att översiktsplanen inte i så stor utsträckning har väglett arbetet när det kommer till att utveckla verksamhetsmark. Bedömningen klargör dock inte om det lett till att annan mark tagits i anspråk för ändamålet, eller om det helt enkelt inte har krävts nya markanspråk för verksamhetsetableringar i den takt som översiktsplanen förutspådde under planperioden.

En statusbedömning har gjorts för ställningstaganden och utpekanden i den gällande översiktsplanen för temat. Denna finns återgiven i bilaga 1.

Uppföljning av förutsättningar för vindbruk

I översiktsplan 2009 redovisas möjliga områden för vindkraftsetablering och kommunens ställningstaganden för vindkraft.

Generellt finns få verk i regionen. Majoriteten av ansökningar avslås, överklagas eller återkallas. Genom vindbrukskollen går det kontinuerligt att se vart ansökan görs och vart verk uppförs. Ett flertal projekt har genomförts efter att översiktsplanen antogs. I nutid är 12 verk under handläggningsprocess i Målilla. Söderut och öster om Mörlunda projekteras för 14 vindkraftverk. Mellan Kvillsfors och Järnforsen har det år 2016 uppförts 7 verk. Aktiviteten är hög i Kalmar, Växjö, Vetlanda och Uppvidinge kommun. Här finns möjlighet att områden tillkommer i närhet till

Hultsfreds kommungräns. En översiktsplan kan användas för att visa ställningstaganden till den typ av utveckling, för egen och för andra skull.

Sedan år 2009 har vindkraftens teknikutveckling gått framåt, varpå översiktsplanens rekommendationer om vindkraft behöver uppdateras och samtidigt ta höjd för framtidens vindkraftsteknologi. Kommunstyrelsens beslutade därför 2020 att ta fram en vindbruksplan som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och bedömde nuvarande avsnitt i översiktsplanen gällande vindkraft som inaktuellt. Arbetet med framtagande av ny vindbruksplan har pågått sedan våren 2021 och ett förslag har varit på samråd under hösten 2021.

Avsnittet om vindbruk föreslås genom planeringsstrategin införlivas i kommande arbete med framtagande av ny översiktsplan, där analyser och ställningstaganden som tagits fram i samband med vindbruksplansarbetet kommer ligga till grund för uppdateringen. Detta för att inte separera processerna, stärka innehållet i översiktsplanen och underlätta för kommande handläggning, där ställningstaganden och markanvändningsvägledning finns samlat i ett dokument.

Uppföljning av risker

Förorenade områden

Vår kännedom om förorenad mark ökar kontinuerligt. Metoder för sanering eller åtgärder att förebygga spridning utvecklas, och regelverk och produkter tillkommer som gör att situationerna får svårare att uppstå. Den nationella karteringen, EBH-kartan, uppdateras kontinuerligt i takt med att föroreningar upptäcks eller åtgärdats.

I ÖP 2009 nämns förorenad mark i samband med beskrivningen av Nedre Silveråns delavrinningsområde. Delavrinningsområdet innefattade vid tiden 144 potentiellt förorenade områden, däribland sjön Hulingen. Det är numera obligatoriskt att redogöra för situationen mer ingående i en översiktsplan.

Kartläggning av risker i översiktsplanläggning omfattar befintliga riskkällor, riskobjekt och riskområden samt planerade riskobjekt. I huvudsak avses klimatrelaterade risker. Men då just förorenad mark riskerar sprida sig i samband med sådana, såsom kraftiga skyfall eller översvämningar, ska även detta hanteras. Det saknas i nuvarande plan.

Skyfall och översvämning

Verktyg och karttjänster finns numera tillgängligt för en kommun att använda i alla planeringsprocesser. I översiktsplanering kan underlaget bidra till att peka ut områden som är direkt olämpliga med hänsyn till översvämningrisk, eller se möjlighet till åtgärd i visst område. MSB och

länsstyrelserna tar fram länsspecifika eller kommunspecifika material med hög detaljeringsgrad. Dessa är nära obligatoriska att ha med i översiktsplanering, och fanns inte när ÖP 2009 togs fram. Risker för översvämningar omnämns kring Emån och Silverån, och till stöd för resonemang finns karteringar från år 2003. Översiktsplanen hanterar både redovisning, bedömning och ställningstagande kring riskerna på en god nivå. Skillnaden är att underlaget för detta arbete i nuläget är förbättrat.

3.1.4 Uppföljning av fördjupad översiktsplan för Hultsfred nordost

Sammanfattningsvis lägger FÖP ett mycket stort fokus vid Hultsfredsfestivalen och dess behov för scen, camping och parkering för att vara långsiktigt användbar i nutid. Markanvändningskartan upptas till stor del av festivalens behov, och det finns separata riktlinjer riktade mot arrangören. Detta gör majoriteten av planen förlegad, och den utveckling som den då avsåg bidra till är inte längre aktuell.

I samband med ny översiktsplan för kommunen upphävs FÖP. De delar som fortfarande kan vara aktuella, som angivna naturområden och hur dessa bör skötas, kan införas den nya översiktsplanen.

Generell aktualitet

Strandskyddslagstiftningen i nuvarande form trädde i kraft den 1 juli 2009. Sammanfattningsvis blev skyddet stärkt och tydligare gentemot år 2006 då FÖP togs fram. Möjligheten att peka ut LIS-områden tillkom, och FÖP blev det primära verktyget för utpekande. I nutid hade det FÖP 2006 hanterat i stället reglerats genom ett program.

Dokumentet förhåller sig inte till kommunens aktuella vision och mål. Det är därför i sin helhet inaktuellt sett utifrån kommunens viljeinriktning.

Utpekade områden

Då centrum har utvidgats både i nordsydlig och östvästlig riktning finns områden kring stationsområdet som då var industri eller verksamhet, men som gått åt ändrad markanvändning, handel, bostäder eller park. Området som pekas ut HJM, direkt norr om stationen, ligger på stråket mot centrum inom omvandlingsområde till program för stationen, och är bättre lämpat som bostad eller handel, snarare än industri. Ett flertal andra områden finns som då angavs för industriell verksamhet, men som i nutid är bättre lämpat för "mjukare" användningsslag.

Vid tiden för FÖP är Hultsfredsfestivalen högst aktuell. Den ger utslag i planen för sina ytkrävande behov och kringliggande service. Ungefär 25 procent av markanvändningskartan upptas av festivalrelaterade funktioner. Den huvudsakliga markanvändningen, naturmark eller idrottsområde,

täcker det generella behovet, men för att öka tydligheten gentemot nutiden hade dessa delar behövts justeras. Vissa delar kan vara lämpliga för annan markanvändning, medan andra delar kan behöva utökad hänsyn. Då planens syfte är att både utpeka för utveckling och bevarande är det viktigt att den förhåller sig till en aktuell verklighet, för att vägleda kommunens planering i rätt riktning. Bland annat tillåts enligt FÖP parkering i flera områden som är olämpligt. Exempelvis inom Y1 och delar av naturområden kring hembygdsparken och Silverån.

3.1.5 Sammanfattande bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att Hultsfreds kommun behöver ta fram en ny översiktsplan. Denna bedömning görs utifrån att ÖP 2009 inte bedöms aktuell då flertal nya lagar, mål, strategier tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå som inte hanterats i gällande översiktsplan. Utifrån innehållskraven i PBL 3 kap. bedöms översiktsplanen sakna väsentliga teman och ställningstaganden. Dessutom har förändringar skett i de statliga intressena inom kommunens gränser som behöver ses över och ges aktualiserade ställningstaganden.

Översiktsplanens vision och tillhörande mål är alltjämt fortsatt ett bra stöd i översiktsplanarbetet, men strategierna behöver ses över och anpassas efter dagens förhållande och framtida förutsättningar. En utvecklingsinriktning, *strukturbild*, i kartform saknas i översiktsplanen.

Flertalet föreslagna områden för bostäder i mark- och vattenanvändningskartan har byggts ut alternativt bedöms inte längre lämpliga för byggnation. Mark- och vattenanvändningskartan bedöms även tydlig avseende grönstruktur, naturområden och andra hänsynsvärden. I kommunens prioriterade stråk finns inga fler aktuella områden för verksamhetsmark utpekade. Översiktsplanen hanterar inte i tillräcklig omfattning klimatanpassningsfrågorna och vägleder inte planeringen framåt i ett förändrat klimat samt hur den översiktliga planeringen kan bidra till minskad klimatpåverkan.

Översiktsplanen behöver även anpassas efter den omfattande digitalisering som sker och göras mer tillgänglig, både internt i organisationen samt externt mot allmänheten och berörda myndigheter. I detta avseende blir GIS-portal och geodata en viktig del.

FÖP Hultsfred nordost, antagen 2006, bedöms i sin helhet inaktuell och områdets framtida markanvändning ses över i samband med den kommuntäckande översiktsplanen.

4 Fortsatt arbete med översiktsplanering

4.1.1 Kommunala styrdokument

Tabellen nedan redogör för viktiga styrdokument med koppling till översiktsplanen, både befintliga, de som är under framtagande samt framtida styrdokument, med bedömd status för samtliga. Här anges vad som ska genomföras de kommande fyra åren samt även förslag på översiktlig planering på längre sikt. Det arbete som föreslås ligger sedan till grund för resursplanering inom den kommunala organisationen.

Utökad tabell återges i sin helhet i bilaga 2.

Dokumentnamn	Status	Bedömning	Prioritering
Översiktsplan 2009	KF 2010	Inaktuell. Uppdrag bör ges under 2023/2024.	Hög
FÖP Hultsfred nordost	KF 2006	Inaktuell.	Utgår vid antagande av framtida översiktsplan
Bostadsförsörjningsplan	KF 2016	Behov av aktualisering.	Hög
Tillväxt- och näringslivsprogram	KF 2020	Nytt program under framtagande för perioden 2024–2027. Förväntas antas 2024.	Medel
Avfallsplan 2015–2025	KF 2014	Inaktuell. Arbetet planeras att starta upp under 2025.	Medel
VA-plan inklusive policy	KF 2018	Aktuell. VA-planen har ett 12-årigt perspektiv.	Medel
Policy för hållbar utveckling	KF 2020	Aktuell	Medel
Folkhälsoplan		Ny folkhälsoplan under framtagande.	Medel
Policy för ökad tillgänglighet	KF 2014	Aktuell.	Låg
Kulturminnesvårdsprogram	KF 1992	Inaktuellt. Arbete pågår med framtagande av nytt kulturmiljöprogram.	Utgår vid antagande av nytt kulturmiljöprogram
Strategi för energieffektivisering	KF 2011	Behov av aktualisering. Bör	Låg

		göras vid framtagande av klimatstrategi.	
Varuförsörjningsplan	KF 2017	Bör ses över. Varuförsörjningsplanen revideras vid ändrade förhållanden.	Låg
RSA samt plan för extraordinära händelser	Pågående	Arbetet påbörjas under 2023.	Hög
TÖP vindbruksplan	Pågående	Förslag varit ute på samråd under 2021. Arbetas in i ny översiktsplan.	Låg
Kulturmiljöprogram	Pågående	Arbetet startade under 2020. Ersätter nuvarande program.	Medel
Trafikplan	Pågående	Arbetet startade under 2022. Remiss och antagande väntas under 2023.	Medel
Dagvattenplan	Pågående	Arbetet startade under 2021. Intern granskning har skett. Förväntat antagande under 2023.	Medel
Vattentjänstplan	Pågående	Arbetet förväntas påbörjas under 2023 och antas i KF innan årsskiftet 23/24.	Hög
Klimatstrategi	Pågående	Arbetet är i uppstartsfasen.	Medel
Grönplan	Framtida	Arbetet bör fortlöpa med framtagande av ny översiktsplan (ca 2024–2028).	Medel
Klimatanpassningsstrategi	Framtida	Arbetet bör fortlöpa med framtagande av ny översiktsplan (ca 2024–2028).	Medel
Energiplan	Framtida	Arbetet bör påbörjas omgående.	Hög

4.1.2 Fortsatt översiktsplanarbete

Till framtagande av nästa planeringsstrategi ska arbetet kopplat till översiktsplanering inriktas på följande:

- Framtagande av ny kommunövergripande översiktsplan

- Uppdatering av bostadsförsörjningsplan
- Underlag för framtagande av klimatanpassningsstrategi
- Underlag för framtagande av grönplan
- Färdigställande av kulturmiljöprogram
- Framtagande av energiplan inkl. klimatstrategi
- Framtagande av vattentjänstplan
- Antagande av dagvattenplan
- Antagande av trafikplan
- Framtagande av plan för extraordinära händelser
- Antagande av reviderat tillväxt- och näringslivsprogram

Preliminär tidplan för framtagande av styrdokument

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Planeringsstrategi 1	■	■	■						
Ny ÖP			■	■	■	■	■	■	
Planeringsstrategi 2									■
Bostadsförsörjningsplan		■	■	■					
Klimatanpassningsstrategi			■	■	■				
Grönplan			■	■	■				
Kulturmiljöprogram	■	■	■						
Energiplan och klimatstrategi	■	■	■	■					
Vattentjänstplan	■	■							
Dagvattenplan	■								
Trafikplan	■								
Plan för extraordinära händelser	■	■							
Tillväxt- och näringslivsprogram	■	■	■						
Avfallsplan				■	■				

Underlag och lagstiftning att bevaka

Strandskydd

Sedan den nya strandskyddslagstiftningen kom på plats under 2009 för att fler skulle få bygga i sjönära lägen har röster höjts om att lagstiftningen inte

gett den effekt som lagstiftaren avsett. Frågan har därför utretts i omgångar och under 2021 presenterade regeringen ett förslag till ny strandskyddslagstiftning som dock inte gick igenom i riksdagen. Strandskyddsfrågan bör bevakas då eventuell ny lagstiftning i frågan kan påverka hur kommunen kan och bör arbeta med frågan i översiktsplanen.

Nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad

Under de senaste åren har man från nationellt håll i olika sammanhang diskuterat hur lagstiftningen bör förändras för att främja vindkraftsutbyggnaden. I mars 2022 överlämnade regeringen en proposition om att kommuner ska ta ställning för eller emot vindkraftsanläggningar i ett tidigare skede och utifrån ett annat underlag än vad som sker i dag som dock inte gick igenom i riksdagen. Det pågår också en utredning om hur olika typer av kompensation och drivkrafter ska utformas för att minska konflikterna kring vindkraftsetableringar. Utredningen ska vara klar våren 2023. Vindkraftsfrågan bör bevakas då eventuell ny lagstiftning i frågan kan påverka hur kommunen kan och bör arbeta med frågan i översiktsplanen.

Klimatanpassning

Nyligen släppte MSB en nationell värmekartläggning som visar på områden som historiskt utsatts för höga temperaturer. Denna kartläggning, samt andra som är pågående, blir viktiga underlag för framtida översiktsplanearbete. Behov finns även för kommunen att genomföra egna kartläggningar för att klargöra vilka klimatrisker som är prioriterade att arbeta med framåt.

ÖP-föreskrifter för digitalisering av ÖP

Regeringen har beslutat om en ny bestämmelse i plan- och byggförordningen som innebär att alla översiktsplaner som påbörjas efter den 31 december 2026 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt. Boverket har tagit fram ett förslag på föreskrifter om översiktsplan som är på remiss fram till september 2023.

Ny förordning om producentansvar för förpackningar mm

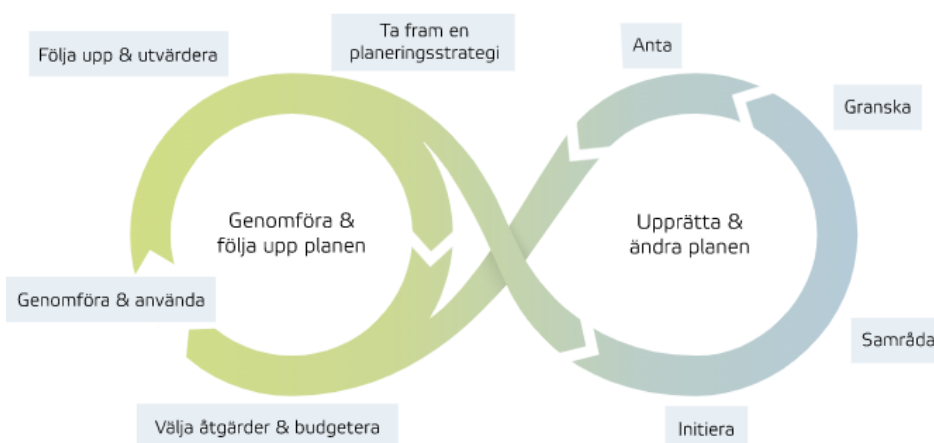
Regeringen har beslutat om en ny förordning om producentansvar för förpackningar samt ändringar i samma förordning. Ändringarna görs i syfte att genomföra avfallsdirektivets s.k. minimikrav och förbättra insamlingen av förpackningsavfall. Den största förändringen i förhållande till dagens insamling av förpackningar är att kommunerna tar över det operativa ansvaret för insamlingen av förpackningsavfall från hushåll. Insamlingen ska ske fastighetsnära. Ansvarsövergången från producenterna, som i dag sköter insamlingen, till kommunerna, ska ske den 1 januari 2024. Senast den 1 januari 2027 ska fastighetsnära insamling vara införd för hushållen.

4.1.3 Rutin för framtagande av planeringsstrategi

Planeringsstrategin ska framgent arbetas fram efter varje ordinarie val, under en tvåårsperiod, efter det att länsstyrelsens underlag har erhållits. Planeringsstrategin antas av kommunfullmäktige. Innehållet och aktiviteterna i planeringsstrategin arbetas sedan vidare in i respektive verksamheters planering. Planeringsstrategin bör innehålla liknande rubriker som detta dokument gör, även om mindre justeringar eller tillägg kan vara nödvändiga att göra.

Själva processen att ta fram planeringsstrategin kan variera beroende på aktualiteten av en översiktsplan. En nyligen framtagen översiktsplan eller en översiktsplan som har många år på nacken kan vara enklare att bedöma än en översiktsplan som är i spannet där emellan.

För att underlätta arbetet med planeringsstrategin ska en årlig uppföljning genomföras efter antagen översiktsplan. Genom att Hultsfreds kommun har som mål att översiktsplanearbetet ska bedrivas kontinuerligt med årliga uppföljningar minskar risken för att en framtida revidering av planen leder till omfattande insatser.

Den årliga uppföljningen ska hantera frågor som:

- Följs planens intention och dess planeringsinriktningar - går utvecklingen i den riktning översiktsplanen anger?
- Var har planläggning skett?
- Vilken markreserv har kommunen? Har mark köpts eller sålts?
- Var har bygglov getts? Har översiktsplanen utgjort stöd?
- Hur många bostäder har byggts? Med vilka upplåtelseformer? Vilka hustyper?
- Finns det identifierade brister med översiktsplanen? Förändringar i planens förutsättningar?

- Har översiktsplanen fungerat som stöd för hantering av riksintressen och miljökvalitetsnormer?
- Har översiktsplanen utgjort stöd för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras?
- Är planen tydlig och ger den stöd som beslutsunderlag?
- Har översiktsplanen lett till betydande miljöpåverkan? Finns där förutsedd miljöpåverkan som inträffat/inte inträffat? Har någon oförutsedd negativ påverkan upptäckts? Har det i så fall vidtagits åtgärder?

Samhällsbyggnadsgruppen i kommunen är samordnande för arbetet med uppföljning av översiktsplanen. Tjänstepersonsgruppen har representanter från utvecklingsavdelningen, miljö- och byggnadsförvaltningen, ÖSK, Hultsfreds bostäder och räddningstjänsten. Gruppen bör en gång per år gå igenom och följa upp arbetet med översiktsplanen.

Kommande år föreslås arbetet fokuseras på framtagande av ny översiktsplan, vilket innebär ett intensifierat arbete som löper utanför den ordinarie uppföljningen enligt ovan.